

Bulgarian Musicology

1/2005

Българско музикознание

Год. XXIX 2005 Книга 1

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Институт за изкуствознание
BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
Institute of Art Studies

Иванка Влаева Ivanka Vlaeva	Музикалният архив в Института за изкуствознание The Music Archives of the Institute of Art Studies	3
Маргарита Попова Margarita Popova	Забравената пътека. Народни песни от Разложко, Драмско и Битолско от фонда на Ангел Букорещлиев и Серафим Боянов The Forgotten Path. Folk Songs from the Regions of Razlog, Drama and Bitolia from the Fund of Angel Bukoreshtliev and Serafim Boianov	7
Summary		74
Иванка Влаева Ivanka Vlaeva	Архивни записи на турска музика Records of Turkish Music in the Archives	75
Summary		90
Гергана Панова Gergana Panova	Събрано и разбрано. За автентичността, старото и новото през призмата на работата ми в танцовия архив Collected and Comprehended. About Authenticity, the Old and the New in the Light of my Work in the Dance Archives	92
Summary		106

Факсимилие	Писмо от Бела Барток до Райна Кацарова, Будапеща, 27 февруари 1935	108
Facsimile	A Letter from Bela Bartok to Raina Katzarova, Budapest, 27 February 1935	
Маргарита Попова	Съдържание на словесния музикалнофолклорен архив и степен на информационната му обработка	111
Margarita Popova	Contents of the Verbal Music Folklore Archives and Degree of Their Informational Processing	
Summary		117
Иван Кумичин	Подходи за описание на звукозаписите във фондоархива	118
Ivan Kumichin	Methods of Describing the Phonic Records in the Archives	
Summary		130
Елена Р. Томова	Един поглед върху начина на събиране на фолклорни материалы в наши дни	131
Elena R. Tomova	A Look at the Manner of Collecting Folklore Materials Nowadays	
Summary		142
Венцислав Димов	Към изследване на записаната музика в България от първата половина на XX век: архиви и колекции	144
Vencislav Dimov	Studies of Recorded Music in Bulgaria During the First Half of 20 Century: Archives and Collections	
Summary		172
Красимир Петров	Български народни танци и обичаи във видеоархива , заснети на Петия Национален събор на народното творчество в Копривщица през 1986 година	173
Krassimir Petrov	Bulgarian Folk Dances and Customs in the Videoarchives, Documented at the Fifth National Fair of Folklore in Koprivshtitsa in 1986	
Summary		184
Асен Атанасов	Литургичните песнопения в музикалнофолклорния архив	186
Asen Atanasov	The Liturgical Chants in the Music Folklore Archives	
Summary		237

**МУЗИКАЛНИЯТ АРХИВ
В ИНСТИТУТА ЗА ИЗКУСТВОЗНАНИЕ**

**THE MUSIC ARCHIVES
OF THE INSTITUTE OF ART STUDIES**

Днес, когато се вглеждаме в огромното богатство на архивните фондове в Института за изкуствознание, все повече разбираме, че не можем да не се върнем към началото, а то води до първата половина на XIX век. Интересът към народната култура у нас се появява именно по това време. Процесът е закономерен и тогава той обхваща не само голяма част от Европа, но се наблюдава и в още много други части на света. Движението за национална независимост активизира осъзнаването и разпространението на българския фолклор, свързани с определена кауза. Цялата дейност на интелигенцията ни, включително интересът към народното творчество – неговото събиране, изучаване и популяризиране, се подчинява на идеята за извоюване на културна и политическа независимост. Това е времето, когато се записват значително количество ценни материали: описания на народния бит и вярвания, характеристики на обичаи и обреди.¹

Първите, които започват това начинание, са братя Миладинови, Георги С. Раковски и др. Тяхната цел е била популяризиране на фолклора във връзка с изграждането на българско самосъзнание. След Освобождението тази събираческа дейност започва да се осъществява от хора със специална подготовка. Полага се началото на изследвания от научни позиции, развити по-късно в рамките на определени държавни институции.

Институтът за музика е създаден през 1948 като част от структурата на Българската академия на науките. Той наследява работата и архива на отдел „Народна музика“ при Народния етнографски музей. Негова основна задача е „събиране и обработка на български музикален и танцов фолклор, архивни материали, писмени и веществени паметници от националната музикална история.“² Широко разгърнатата и планомерна дейност за документиране на българския фолклор от всички краища на страната е предпоставка за попълването на богат фонд от архивни материали. Към Института се създава и музей с цел да се съхранят различните музикални архиви и колекцията от народни музикални инструменти, който съществува до 1954. През декември 1988 Институтът за музика се закрива, но голяма част от неговите сътрудници продължават работа в сформирания Институт за изкуствознание.³

КЪМ ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЗАПИСАНАТА МУЗИКА В БЪЛГАРИЯ ОТ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК: АРХИВИ И КОЛЕКЦИИ

Венцислав Димов

STUDIES OF RECORDED MUSIC IN BULGARIA DURING THE FIRST HALF OF 20 CENTURY: ARCHIVES AND COLLECTIONS

Ventcislaw Dimov

Записана музика (Recording Music) е термин за назоваване на записана върху технически средства (фонографски цилиндри, грамофонни площи) и възпроизвеждана чрез технически средства (фонограф, грамофон, радио) музика. Звукозаписът в света датира от 1877/1878, когато е изобретен/патентован Едисоновият фонограф. А масовото записване и възпроизвеждане на музика се свързва с появата на грамофона, изобретен/патентован през 1886/1887 – и най-вече след промишленото производство на грамофоните на Берлинер след 1900. Най-ранни сведения за първи записи в България с фонограф има още през 1892, а с грамофон – през 1904.

Въведение

Медийната музика от десетилетия е част от предметното поле на етномузикологията. В България изследванията на ранната история на звукозаписа и звуковъзпроизводството – грамофонните площи и радиото от първата половина на ХХ век – са изключение. Адекватното изследване на този масив музикална памет е пожелание както за българската етномузикология и фолклористика, така и за по-широкия кръг хуманисти, занимаващи се с интерпретиране на модернизационните процеси, медии и технологии, масова култура, популярна музика. Звучащите свидетелства от ранната история на звукозаписа и звуковъзпроизводството в България представлят непозната картина на т. нар. народна музика – певци и свирачи, песни, инструментални изпълнения и звукови картини; а чрез нея очертават тенденциите за модернизация на традицията, продължаващи и днес. По подобен начин грамофонната плоча и запазените радиоархиви представлят младенческия образ на българската попмузика. Голяма научна стойност имат не само редките ранни записи на традиционна музика, но и ранните комерсиални записи. Днес те са своеобразна моментна снимка на живата музикална традиция тогава, рядък документ, единствено звучащо свидетелство за българската традиционна и популярна музика през първата половина на ХХ век.

Записаната фолклорна, фолклоризирана и популярна музика върху ранни грамофонни площи може да се третира като част от културното наследство на българите и пълноценен изследователски обект в нашата етномузикология. Редица български архиви и колекции предлагат подходяща база, но липсата на достатъчно информация за тях и материалната тленност на артефактите налагат спешно начало на изследванията, което трябва да започне с описание и дисковографиране. Допълнително предизвикателство към перспективите за изследване на записаната българска музика е фактът, че не само каталоги и архиви на големи компании разполагат с информация, която не е известна на българската наука; необнародвани са дори данните от собствените ни музикални архиви. Предизвикателството става още по-голямо, когато човек се вслуша в звучащите днес тиражирани колекции от стари записи. Музиката от първата половина на XX век на съседни страни като Гърция и Турция отдавна е обект на популяризиране, вървящо паралелно с изследователските интереси. На пазара могат да се намерят десетки дискове с ремастерирана традиционна и популярна локална музика от периода. В България такъв опит досега не ни е познат. Доколкото ни е известно, българска традиционна музика, записана на площи през първата половина на XX век се среща само в две компилации. Едната е издадена в САЩ от *Liner notes* през 1998 и съдържа 23 изпълнения на български артисти от грамофонната индустрия, подбрани от Лорен Броди. Голяма част от източниците, върху които се базира подборът, са площи от архивите на Института за изкуствознание, Златния фонд на българското радио и частни колекционери. Първият въпрос, който възбужда този факт е: защо след като разполагаме с такава явно ценна и за света и безспорно ценна за нас информация, я държим заключена, не я изследваме и популяризирате? Въпросът остава и след срещата с втората публикувана колекция от стари записи – недатирана поредица от два компактдиска, издание на *FM Records* от Гърция, „Музиката на Балканите: песни и танци”, където са включени записи с български изпълнители и музика в част първа – „Албания и Централните Балкани (1920-1940)” и в част втора – „България и Турция (1930-1945)”. Неизвестният гръцки съставител, воден от странни съображения за историчност и политическа коректност, представя музиката на Централните Балкани (евфемистично название на Македония) главно с изпълнения на български певци и инструменталисти като Борис Карлов. Но тези въпроси вече са свързани с други проблеми, по-скоро в предметната област на изследователите на балкански музика.

Изследването на записаната и медийна музика от първата половина на XX век в България е необходимо и належащо. Настоящият текст е част от началната стъпка, целяща конструиране на обекта и очертаване на

дескриптивните му параметри. Одоореният от научния съвет на Института за изкуствознание проект на тема „Фолклорна и популярна музика в медийното поле на България през първата половина на XX век: социокултурни и музикални характеристики” включва няколко акцента: теоретична обосновка; очертаване на историкотехнологичния профил на явленията; на функционирането на медийната музика като културна индустрия и аудитории, институции на музикалната памет, наблюдения върху музиката. Предлаганият тук текст е опит да се очертае основната база на изследването – съдържащите се в архивни сбирки звучащи свидетелства и материали, свързани с медийната музика през първата половина на XX век. Това са главно запазени до днес стари грамофонни комерсиални площи, документирани върху плочи записи с научна цел, и в ограничен аспект – съхранени предавания на радиото от периода. В България такива стари записи върху грамофонни площи се съхраняват в няколко институции, с чиито фондове сме работили: Златния фонд на БНР; Звуковия архив на Института за изкуствознание; сбирката на Радио „Алма матер”, Факултета по журналистика и масови комуникации към СУ „Св. Климент Охридски” и Националния политехнически музей; отделни музейни сбирки (на Етнографския музей в Пловдив, Музей „Стара Варна”, Историческия музей в Стара Загора и др.); частни колекции.

Институции на музикалната памет

Музикалната памет като понятие тук ще разглеждаме като част от „културата на спомена”, която според Асман е универсален феномен и социално задължение, при което паметта за миналото поражда общност и легитимност [Асман, 2001:27-32]. Музиката може да бъде част от колективната памет, разбирана още като комуникативна и културна памет, не само в устните традиции и истории. Бимодалността на колективната памет, която функционира както в каналите на фундиращото запаметяване чрез знакови системи, така и по пътя на биографичното запаметяване като социална интеракция [Асман, 2001:50], е валидна и за писмените общества – в случая, в модерния свят на музиката като културната индустрия, и в конкретния случай с медийната музика в българското общество през първата половина на XX век. Тогава, в съвремието на процесите, от музиката като културна памет се интересуват културни, просветни и научни институции и личности. Записването на музика е средство за съхраняване на културната памет – оттук призовите и дейностите, свързани със записването на традиционна музика и нейното архивиране в институции като музеи и научни институти. Във фокуса на движението за съхраняване на културната памет, както в световния, така и в българския случай, попада устната

музикална традиция. Институциите на култура и музика са от съвременната им комерсиално записана музика, дори когато е тясно свързана с традицията. След дистанцията на няколко десетилетия вчеращата маса от комерсиални записи обаче се превръща в ценни единици за отминалата епоха, гласове от забравящото се минало. Затова звукови архиви, музеи и изследователи продължават да издирват оцелели артефакти, да попълват колекции, да интерпретират архивни сбирки. Към старата грамофонна плоча има нов интерес.

Ревитализация на интереса към медийната музика от минали времена има и в други публични и интимни сфери. Медиите често поемат ролята на музея [Лозанов, 2001:88-89] и старите записи добиват нов живот в контекста на днешните медии като институция, която дисциплинира и оценностява миналото. Появата на ретровълна в радио и телевизионни предавания както в сферата на документалистиката, така и в образователния и развлекателен масив, е един от случаите. В друг, старите записи се ремастерират, за да се ремастерира миналото [Siefert, 2001] и на пазара се появяват дискове и цели поредици, като *Phone* (архивни записи на италианска музика), *Arxeio* (гръцки дискографии), *Digital Audiophile Series* (американска серия от архивни записи незападна музика от 1920-1950) и т.н.

В системата на предметите, върху която се гради концепцията за функционалност на Бодрияр, субективният дискурс на нефункционалността намира израз в маргиналните предмет и система, свързани със старинността и колекцията [Бодрияр, 2003:69,77-110]. Старата грамофонна плоча, старите грамофони и радиоапарати в такова виждане са не само технология и функционалност, а предмети-знаци от порядъка на традиционното и символното. Колекционерството и колекционерът на предмети, свързани със старата музика, също попадат в интересите на едно нейно изследване.

Звукови архиви по света и българската музика в тях

От зараждането ѝ като научна дисциплина етномузикологията и особено теренната работа в нея се свързват със съхраняването на музика чрез системно събиране на звукови записи. Още в първите етномузикологически публикации от края на XIX и началото на XX век звуковите записи са обект, част от предмета и методологически инструментариум. Традиционната музика е устно съществуваща и вариативна, което налага изследователски стратегии на фиксиране, записване, съхраняване. Младата компаративна музикология, която е в основата на съвременната етномузикология, използва Едисоновия фонограф и записите на восьчни цилиндри за регистриране и дешифриране (транскрибиране) на музика, приемана за

чужда и екзотична. Още през първите години на ХХ век създателите на един от първите звукови архиви (Берлинския) К. Щумпф, О. Абрахам и Е. Хорнбостел правят записи на гостуващи музиканти от Индия, Япония, Тайланд; а след това започват да попълват научната сбирка с направени на терен записи от Африка, Турция и Южна Америка [Simon, 2000:47-48]. Друга причина за записване и съхраняване е фактът, че застанали на прага на различни епохи (предмодерни и модерни времена) и светове (незападни/локални и западни), изследователите се стремят да уловят и запазят музиката като единствен звучащ паметник на изчезващи традиции [Chaudhuri, 1992:365].

Още през първите години на създаването му фонографът на Едисон привлича вниманието на антрополози и етнолози. Един от първите, които виждат в апарата фонограф перспективи за научна работа в областта на етнологията през 1880, е директорът на Берлинския музей на народните изкуства Фелкс фон Лушан. Неразбран от съвременниците си, той се отказва от идеята, но тя осенява американски етнолози, които от 1890 започват да записват музика и гласове на североамерикански индианци. Така в навечерието на ХХ век фонографът и цилиндрите са усвоени първо от науката и педагогиката и дълго време се използват приоритетно за научни цели, за обучение и съхраняване на музикална памет, преди да имат комерсиална употреба [Simon, 2000].

Ражда се институцията на звуковите архиви. Първи е основан звуковият архив при Виенската академия на науките (1899), след това Берлинският (1900), звуковият архив в Санкт Петербург (1902) и др.

Принципът на каталогизация и систематизация на музикалната информация, съхранявана в звукови архиви, е ключ към нейното използване. По правило звуковите архиви класифицират информацията по географски, териториален принцип. Той се прилага при отделните масиви, които берлинският експерт Георг Шюнеман определя през 30-те години така:

1. Традиционна музика в най-широк смисъл, включваща както „примитивна музика“ от света, така и собствения фолклор;
2. Историческа музика;
3. Записи на съвременна авторска музика.

Още тогава се отчита, че събраната записана музика е трудноизползваема, защото липсват протоколи към звуконосителите и много важни за изследванията въпроси остават без отговор, като тези за имената на записаните певци и инструменталисти, информация за музикалните инструменти, за техниката и условията на записа. Подобни проблеми стоят и пред интересуващите се от записана българска музика.

Така например в описа на колекцията от цилиндри, съхранявана в Берлинския фонограмен архив, основен принцип на организиране е

териториалният, съчетан с хронологичния. Записите са представени по континенти: Африка (117 колекции), Северна и Южна Америка (46 колекции), Азия (86 колекции), Австралия и Океания (36 колекции), Европа (51 колекции), както и малък раздел с 4 надрегионални колекции. Европейският раздел съдържа три колекции с изрично указание, че са с българска музика и още четири, посочени като балкански. В хронологичен ред първата сбирка е на записвача Миличислав Колински, който записва през неизвестна година 10 цилиндъра с българска музика. Не са посочени имена на изпълнители, записан репертоар, селище, данни за условията на записа. Подобна осъдъдна информация съпътства и втората българска сбирка, за която е известно, че е записана от Едуард Волтер през 1908 и съдържа 5 цилиндъра. Третата сбирка е с неизвестен записвач, наречена е „Български архив” и съдържа 8 диска, записани през 1929. Само две колекции с български записи съдържа разделят записи върху магнитофонни ленти, аудиокасети, ДАТ касети и компактдискове, правени през втората половина на XX век: лента с три записи на българска музика, правени през 1958, и лента с 51 записи, правени през 1960 и обозначени като Архив Мюле. [Simon, ed., 2000:236-237, 239].

Най-старият фонограмен архив в света – Виенският (създаден през 1899) съхранява и най-старите звучащи свидетелства – говор и песни на представители на етническа група от България, правени с научна цел. През 1908 австро-унгарският поданик проф. д-р Субак записва в няколко български градове сефарадски евреи. В рамките на изследователска програма, която включва документиране на шпаньолски (диалекта ладино) чрез запис на говор и песни от евреи, населяващи Балканите (Константинопол, Сараево, Белград, Букурещ), Субак прави записи в българските градове: Видин, Русчук, София, Филипопол (архивни единици № 1081-1083, 1085-1087).

На 24/6 ноември 1908 във Видин е записана една песен „Ла серенада” – вокално едногласно изпълнение на Марко Алагрин, 30-годишен писар (А.Е. 1081). На 30/12 ноември 1908 в гр. Русчук (Русе) е записана песента „Ночи буена” (Лека нощ) от Йозеф Леви, 45-годишен търговски посредник, изпълнена едногласно, без съпровод (А.Е. 1083). На 26/9 декември 1908 в София от Сара Джуда, домакиня на 24 години, е записана песента „Амора”, едногласно, без съпровод (А.Е. 1085). На същата дата в София е записана песен, изпълнена от Рахел Аврам, 50-годишка, родена в Ниш – песента е „Ла париде” (А.Е. 1086). На 4/17 декември 1908 във Филипопол (Пловдив) от Луна Ковос, 50-годишка домакиня, е записана песента „Уна noche” (А.Е. 1087).

Българска музика, записвана през първата половина на XX век, се съдържа в чужди частни колекции, предимно от комерсиални грамофонни

плочи. Информацията и достъпът до тях са ограничени. Така например в масива от записи, върху които се базира дискографско изследване на записите с банджо, откриваме плоча на български оркестър с американски солист. „Саксофонен оркестър Добри” записва през април 1928 фокстрота „Константинопол”, като съпровожда солиста на банджо Майк Дензи за компания „Века” [Heier & Lotz, 1993:126].

Записи на традиционна музика с научна цел през първата половина на ХХ век в България

Първите записи на традиционна музика в България с технически звукорегистриращи средства за научни цели започват през първото десетилетие на ХХ век. Определят се като „любителски записи предимно на народни песни”, като се сочи, че първите, използвали Едисоновия фонограф за тази цел, са Борис Пилатов във Велико Търново и Алексей Шулговски в Чепеларе [Атанасов, 1967:140]. Алексей Шулговски записва с фонограф върху восъчни цилиндри народни песни на „българомохамеданско население” между 1903 и 1906 в Родопите, в селата Чепеларе, Богутево, Добралък, Павелско и др. Известно е, че украинският музикален педагог и фолклорист е записал около 500 родопски народни песни с мелодии и текстове, от които са запазени само около 23 дешифрирани текста, публикувани в сп. „Родопски напредък” през 1906 [Витанова, 1967]. За съжаление, до нас не са достигнали оригиналните цилиндри със звучаща музика.

Идеята да се търсят по-съвършени средства за регистриране на народното творчество в човешкото ухо и памет осенява първите български събирачи на „народни стариини” още през втората половина на XIX век. През 1872 Васил Чолаков в предговора към сборника си с песни, приказки, пословици и обичаи „Българский народен сборник” сочи трудностите при записване на фолклор на ръка и ухо и предусеща необходимостта фолклорът да бъде регистриран независимо от ограничените възможности на човешкия слух. Твърди се, че през 1914 Димитър Marinov пръв предлага публично записването на фолклора да става с модерни за времето си технически средства [Петров, 1974:109]. Вярно е, че именитият ни събирач на етнографски материали и изследовател на „народна вяра и религиозни народни обичаи” още във въведението към едноименния си труд отчита като непълнота липсващите мелодии на песните и обяснява, че тя се дължи на записването им без технически устройства. Според Marinov грамофонът е необходим на събирача на „нашите народни мелодии”, за да се регистрират характерните за тях „нюанси и тънкости”, както и за да се съхранят, „защото старите свирачи и песнопойци изчезват бързо”. Той

споделя, че освен с грамофон, е имал намерение да записва на терен и с кинематограф, за да събере и документира „чудните и дивни народни танци”. Не успява да осъществи тези намерения, защото е принуден да напусне Етнографския музей. Но осъзнава, че за съхраняването на музикалните традиции записващите устройства са необходими и моли управлението на музея да не жали средства, за да събере ценните изчезващи материали. В труда неколкократно се споменава, че народните мелодии трябва да се записват „единствено чрез помощта на новоизобретения за тая цел уред, наречен грамофон или фонограф”, а „танците от апаратата кинематограф” [Маринов, 1914: 5, 310, 482]. Но Д. Маринов не е първият в българската научна мисъл, който предлага регистрирането и съхраняването на музикалните форми на устно поетическо творчество с помощта на звукозаписна апаратура.

Наши проучвания установиха, че призив за записване на народни песни с графофон отправя още през първите години на XX век старозагорският музикален теоретик, педагог и диригент Георги Байданов, издател на първото българско музикално списание „Гусла” и привърженик на музикалното възпитание чрез народната песен. В брошурана си „Българската народна песен – мисли, факти и пожелания”, издадена в Стара Загора през 1901, той препоръчва, за да се избегнат грешки в записването на мелодичните варианти и интонациите на народните песни, да се използва техническото средство графофон. По-късно Байданов доразвива идеите си и чертае практическа програма за звукова регистрация на фолклора, осъществявана от учители събиращи, координирана от Министерството на народното просвещение и Музикалния съюз в София [Музикален вестник, год. II, бр. 4, София, 1.II.1905]. Програма за записване на народни песни с технически средства чертае IX музикален конгрес: „По въпроса за събирането на народните песни реши се: да се назначат от Министерството на нар. просвещение един музикант, който добре познава народната музика, един литератор и един техник-механик, които с помощта на микрофон да започнат събирането на народни песни...” [Тодоров, Т., 2002:52]. За използването на звукозаписна техника в теренните фолклористични проучвания, главно за записване на народни песни, пишат Добри Христов, Иван Камбуров, Васил Стоин. Интересно е писмото на Васил Стоин до Иван Шишманов с идеята за международно сътрудничество и обмен на записана музика. Нещо подобно 12 години по-рано Бела Bartok е предложил на немските си колеги във връзка с присъствието на унгарска народна музика във фоноархивите [Simon, 2000:54]. На 21.X.1924, преди създаването на отдела за народна музика при Етнографския музей, Васил Стоин подхвърля идеята да се заинтересува „от нашите стари мелодии

някой научен институт в някоя културна страна, който би направил материалните жертви за събирането (за своя сметка, разбира се) на тия наши ценности с малкото задължение: да предаде по няколко екземпляра от всеки фонографски цилиндър и филм на нашата държава” [Тодоров, Т., 1981:130-131]. Известно е, че са правени опити за съвместна записваческа работа с Виенския фонограмен архив. Българинът д-р В. Спасов, който по това време работел там, трябвало да направи записи в България с апаратура и за фонда на Виенския фonoархив, който от своя страна трябвало да направи за българския музей копия, които да бъдат откупени. Проектът не се осъществил по бюрократични и финансови причини – нямало е кой да плати разносите по пренасянето на апарат и плочите [Тодоров, Т., 2002:49]. Васил Стоин е първият, който успява да реализира идеите (въпреки че не му се отдава възможност да го направи лично, на терен, с техническото средство) за документиране на музикално-фолклорните материали със звукозаписна апаратура. Прави го, когато оглавява Отдела за народна музика при Етнографския музей през 1926.

Всъщност през 1924 Етнографският музей в София разполага със звукозаписен апарат – фонограф, но той не се използва заради меките восъчни цилиндри, които не можели да издържат няколко просвирвания (необходими при дешифриране). Едва през 1939 записваческата група към Етнографския музей, отдел „Народна музика“ с ръководител Васил Стоин придобива съвременен звукозаписен апарат „Престо Ню Йорк“, с който работи първа Райна Кацарова. Според Тодор Тодоров Министерството на народното просвещение отпуска средства за закупуване на два звукозаписни апарати – един за Държавната музикална академия и един за Етнографския музей, всеки на цена 32 000 лв. За получаването им се е знаело година по-рано и във връзка с това асистентката на Стоин, Райна Кацарова е командирована да придружава за теренни записи на фолклор американката Джонсън, „да се упражнява в записването“ с този „усъвършенстван апарат“ [Тодоров, Т., 2002:50-55]. До 1953 научни сътрудници от Института за музика при БАН продължават механичното записване на музикален фолклор върху грамофонни площи, а след 1953 (според Т. Тодоров, а според Л. Литова – след 1955 [Литова, 2000:122]) на терен изцяло се въвежда електромеханичният начин на записване, като се използват вече лентови магнитофонни апарати.

Грамофонните площи с теренни записи на българска традиционна музика, които се съхраняват днес в архива на Института за изкуствознание при БАН, са единствените звучащи теренни материали от първата половина на XX век, с които разполагаме в България. За съжаление липсата на подходящ апарат за звуковъзпроизвеждане в Института, както и на каталог

с подробна информация за записите ги прави трудно използваеми в момента. Въпреки някои непълноти, ще изложим информацията, с която разполагаме до момента за наличната в архива записана музика върху грамофонни площи.

Фонограмната сбирка, част от архива на Института за изкуствознание, днес наброява 819 плохи – около 100 часа записана музика от сътрудници на Института с научна цел. Всички са 78-оборотови, като се различават три типа по размер и времетраене: големи (диаметър – 330 mm, времетраене – 10 мин.), средни (диаметър – 260 mm, времетраене – 8 мин.) и малки (диаметър – 180 mm, времетраене – около 5 мин.). Според фирмата производител плочите са 6 типа: „Супрафон“ (3 бр.), „Престо“ (273 бр.), „Аудиодиск“ (24 бр.), Рекордиск“ (20 бр.) и „Децилит“ (36 бр.), а останалите – с непосочена марка. По-голямата част от плочите са в добро състояние, без видими следи на амортизация и повреда; около 70 плохи са залепнали, а около 20 са с драскотини. Малко от плочите са придружени с някаква информация. Върху хартиената обложка на повечето от малките с молив са изписани номерът, името на селището и заглавията на записаните единици. Записите върху тях са правени в Софийско от Елена Стоин в началото на 50-те години. Много от плочите от среден тип като размер и времетраене са без каквito и да е означения от записвача – в най-добрия случай имат щампа на производителя и номер на страната, например: „NY USA Presto I“. Това са плохи, закупени с американски звукозаписен апарат „Престо“, с който е записвала на терен Райна Кацарова. Със съдействието на специалиста от архива Иван Кумичин се установи, че част от плочите са презаписани върху магнитофонни ленти от Вергилий Атанасов и могат да бъдат прослушани – нещо, което е трудно осъществимо с оригиналните записи върху шеллакови и децилитни плохи. Според протоколите на записвача в теренните тетрадки най-старите записи са от лятото на 1938 (което потвърждава информацията, че Райна Кацарова за пръв път прави записи върху грамофонни плохи през 1938, заедно с американката Естер Джонсън [Тодоров, Т, 2002:50-55]). Обикновено при записване на народни песни се регистрира само началото – строфа с рефрен. Така е документиран Селскостопанският събор през август 1939 във Варна. Улеснение за интерпретирането на архивните записи са тетрадките-протоколи с описание на записаните плохи, които съдържат информация за изпълнители, селища, условия на записа, инструменти и т.н., както и други данни от терена в графата „Забележка“. Към настоящия момент продължава прослушването и идентифицирането на записите, след което ще бъде направен диско-графски опис на архива.

Записана музика с комерсиални цели от първата половина на ХХ век в български архиви и колекции

Трудно е да се каже какво количество записана комерсиална музика от първата половина на ХХ век се съхранява в България – липсва информация както за музиката в официалните архиви, така и за съхраняваната в частни колекции. В следващите редове ще се спрем на известните ни архиви със стари плочи към държавни и обществени институции. Частните колекции и фигурата на колекционера заслужават внимание и научен интерес, но това е перспектива за друго изследване.

Както вече беше споменато, един от най-богатите български архиви със записана музика от първата половина на ХХ век е този на **Института за изкуствознание** – наследник на звуковите архиви на предходниците си: Етнографския музей – отдел за музика и танци, и Института за музика с музей при БАН.

Институтът за изкуствознание притежава и сбирка (фонд Грамофонни плочи) от неколкостотин стари 78-оборотови комерсиални грамофонни плочи с българска традиционна и популярна музика. Най-старите, на „Грамофон Рекърд”, са от първите записани в България плочи през 1904. Стари са и плочите на „Пате Фрер”, вероятно от 10-те и 20-те години на ХХ век, а най-новите – на „Радиопром” – са от края на 40-те и началото на 50-те. Плочите, издания на компаниите „Грамофон рекърд”, „Пате”, „Симонавия”, „Супрафон”, „Радиопром” и др., съдържат изпълнения на певци, инструменталисти, оркестри. Известни имена сред певците са Александър Краев, Паруш Парушев, Кочо Бомбов, Аспарух Лешников, Ангел Сладкаров, Георги Рафаилов, Катя Коларова и др.; сред инструменталистите и оркестрите – Музиката на Лейбгвардейския полк, китарен и мандолинен състав; съпровождащи оркестри – Джаз Секеларов, Саксофонен оркестър Добри, Саксофонен оркестър на Коста Киров, оркестър Рокшро, оркестърът на Атанас Сотиров – Златното циганче и др. Приложението към тази статия, изготвено от специалиста Мая Иванова, включва дискография на плочи с комерсиални записи на фолклорна музика (около 200), съхранявани в архива на Института за изкуствознание.

Богата сбирка от записи, правени преди 50-те, се съхранява в **Българското национално радио**. Звукозаписният фонд на радиото, възникнал като структура в началото на 50-те, има три съставящи масива: музикална част от оперативната фонотека, която съдържа оригинални записи и копия за излъчване; Златен фонд, който съхранява музикални записи и изказвания като ценност, която не се използва в текущата програма; архив с документация за събития, сред които – с музикално значение. Към края на 70-те музикалният фонд на БНР съдържа около 200 000 звукови единици

[Стателова, 1979:71]. По-голямата част от масива записана музика през първата половина на XX век се съхранява в Златния фонд.

Златният фонд при Българското радио е регистриран през 1957, но същинското му формиране започва през 1971. До 1944 в Радиото има съхранени като стари записи само 10 звукови единици. Записаната музика от първата половина на века е художествена, фолклорна и популярна. По произход на материалните носители тя е два типа. По-голямата част се базира на съхранени оригинални стари комерсиални площи или презаписи на магнитофонна лента от такива. По-малка част са запазените децилитни (немски) площи и въсъчни дискове, които се използват след 1941 за звукозапис в радиото. Такива са например съхранените записи с песни на Жечо Долчинков, както и единствения репортаж от живо събитие с музикална част – присъединяването на Южна Добруджа към България през есента на 1940. От 1943 Радиото разполага с нова система за механично-оптичен звукозапис „Филипс-Милер“ [Атанасов, 1967:141]. Известно е, че през 40-те години Българското радио използва за звуковъзпроизвеждане главно грамофони, но има техника за записване на магнитофонни ленти, записващи грамофони „Телефункен“ за въсъчни дискове и меки (децилитни) площи, както и кабина за просвирване на филмови ленти [Димитров, 1994 Б: 44].

Златният фонд се попълва през годините с издирени и предоставени отвън стари записи. Водещ принцип в попълването, организацията и систематизацията в него е персоналният – обект е личността на българския музикант творец, композитор и изпълнител, като най-ценни са музикалните и словесни документи за известни творци и майстори в българската музика [Стателова, 1979:72-73]. Подобна концепция не улеснява изследователя на популярната и фолклорна музика, и на музикалната индустрия, защото нейните принципи са валидни главно за авторската, опусна, художествена музика. Достъпът до музикална информация се осъществява чрез систематичен каталог (по настояване на служители на Златния фонд в изследването не мога да публикувам сигнатури и каталожни номера, но използвам възможността да благодаря на С. Емирян и И. Мангова за осигурената възможност да работя с каталогите на Златния фонд), в който старата записана музика е структурирана в раздели художествена, народна и естрадна, които от своя страна подреждат записите по имена на изпълнители и/или автори. Трудно е да се даде точната бройка или времетраене на записаните преди 1950 изпълнения, съхранени в Златния фонд.

От интересуващите ни най-голямо е числото на записите с фолклорна и фолклоризирана музика, обособени в раздел „Народна музика“. Те са около 50 каталожни единици, в които има около 250 музикални изпълнения. Преобладават песните (повече от 170), има и индивидуални и оркестрови

инструментални изпълнения (около 60), композиторски хармонизации и обработки, обикновено в изпълнение на певец или хор (около 15). Словесната част е най-малка и включва съхранени изказвания и интервюта на изпълнители (7) и хуморески, записани на грамофонни плохи (около 15). С най-много изпълнения са представени певците Мита Стойчева, Гуди Гудев, Атанаска Тодорова; групите „Шоп”, на Рамадан Лолов, Карло, Угърчинската група и др.

Значителна част са запазените стари записи в раздел „Естрада“. Каталогът съдържа около 45 единици с около 200 музикални изпълнения (в това число не влизат презаписите от стари плохи на чужди изпълнители, които не са посочени в каталога като отделни плохи и песни). Най-много са песните – шлагери (около 170), има инструментални изпълнения (около 15), военна музика – маршове (5) и няколко оперетни арии. По-малко са словесните данни за популярната музика – главно интервюта и записи на юбилейни тържества (около 5). Най-много са записите на Аспарух Лешников, Стоян Миленков, Георги Шаранков, Алберт Пинкас, Екатерина Ванкова, Ангел Сладкаров, Савата и др.

Съществува и допълнителен каталог, в който са обособени „плохи с исторически и уникатни изпълнения“. На 120 от тях има записана популярна и традиционна музика – шлагерни песни, танцова музика, оперетни арии, маршове, народни песни, инструментална народна музика. Тук се съхраняват едни от най-старите записи в България, макар че са неточно датирани в придружаващата плочите информация: плохи със записи на Лейбгвардейския на Н.Ц.В. Ескадрон с капелмайстор А. Мацаќ, на оркестър „Шоп“ с капелмайстор Н. Кръстев, на оркестъра на В. Швертнер и др.

Богата сбирка от медийна музика – хардуер и софтуер: фонографи, грамофони, радиоапарати, стари грамофонни плохи и презаписи на популярна и традиционна музика от първата половина на XX век – е базирана във **Факултета по журналистика и масови комуникации при Софийския университет**. Създадена е по идея на инж. Захари Миленков, преподавател във Факултета и бивш началник на Златния фонд при БНР. Тя се базира на предоставена от **Националния политехнически музей** колекция от стари технически средства за звукозапис и разпространение, както и на събрани от инж. Миленков и студентите му стари плохи (в инициативата се включва студентското радио „Алма Матер“) от колекционери, слушатели, съмишленици (в сбирката се съхранява например предоставлен от наследниците на Райна Кацарова и Светозар Кукудов техен архив със стари плохи). Като специалист по реставрация и ре-мастериране на звука, инж. Миленков е обработил дигитално архивните записи и те са

удобни за прослушване и медийно излъчване. За съжаление, сбирката не притежава единен каталог.

Богата сбирка от грамофони, стари плохи и съществащи ги печатни материали се съхранява в **Етнографски музей – Пловдив**. Тя съдържа модели грамофони, сред които един от първите, разпространени в България – Gramophone; снимки и вестникарски статии с известия и реклами, свързани с фонографи, грамофони и ранни записи в България; едни от първите записани у нас грамофонни плохи с емблеми на компаниите „Одеон рекорд“; „Грамофон концерт рекорд“, „Фаворит рекорд“, „Бека рекорд“, „Пате“, „Грамола“, „Парлофон“, „Хиз мастърс войс“ и др.

Малки количества грамофонни плохи от първата половина на XX век се съхраняват в отделни български музеи и библиотеки. Няколко стари плохи и сборници с текстове на песни (за съжаление липсата на единна система за каталогизиране до момента не позволява да бъдат конкретно посочени) се съхраняват в **Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, София**. Стари грамофони, радиоапарати, рекламни материали (афиши, преса, табелки и др.) и грамофонни плохи с популярна музика на компаниите „Брунсвиг“, „Одеон“, „Грамофон“, „Хиз мастърс войс“, „Колумбия“ са част от сбирката на **Музей „Стара Варна“**. В постоянната експозиция на музея са изложени 7 радиоапарата, 1 грамофон и 6 грамофонни плохи. **Историческият музей в Стара Загора** съхранява във фонда си 4 грамофонни плохи „Пате“, една от които с песни на български на певицата Славка Златарова. Стари грамофонни апарати и плохи са част от колекциите на историческите музеи в Попово, Чипровци и др.

* * *

Видно е, че записаната музика от България през първата половина на XX век, съхранявана в архиви, колекции и музейни сбирки, представлява сериозна изследователска база. Детайлното описание на съхранените записи и комерсиални плохи е необходим етап от работата по тяхната интерпретация.

БИБЛИОГРАФИЯ

Асман, Ян

2001 *Културната памет*. София: „Планета 3“.

Атанасов, Вергилий

. 1967 „Звукозапис“. – В: *Енциклопедия на българската музикална култура*. София: Издателство на Българската академия на науките, 140-141.

Бодрияр, Жан

2003 *Системата на предметите*. София: ИК „Лик“.

Витанова, Л.

1967 „Алексей Шулговски”. – В: *Енциклопедия на българската музикална култура*. София: Издателство на Българската академия на науките, 456.

Димитров, Веселин

1994 А *История на радиото в България (край на XIX в. – 1944 г.)*. Книга първа. София: ИК „Витраж”.

1994 Б *История на радиото в България (край на XIX в. – 1944 г.)*. Книга втора. София: ИК „Витраж”.

Литова-Николова, Лидия

2000 *Българска народна музика*. София: ИК „Свет. Наука”.

Лозанов, Георги

2001 „Затворът, лудницата и музеят”. – В: *Журналистиката днес и утре*. Част 3. София: Факултет по журналистика и масови комуникации, 79-89.

Маринов, Димитър

1914 *Народна вяра и религиозни народни обичаи (Книга VII от Жива старина)*. – В: Сборник народни умстворения и народопис, Кн. XXVIII. София: Българска академия на науките.

Петров, Любомир

1974 „Ранното разпространение на грамофона в Пловдив и селищата от Пловдивския край”. – В: Годишник на народния етнографски музей – Пловдив, Пловдив, т. II, 99-137.

Стайнов, Петко

1967 „Институт за музика с музей при Българската академия на науките”. – В: *Енциклопедия на българската музикална култура*. София: Издателство на Българската академия на науките, 257-258.

Стателова, Розмари

1979 „Фонд с непреходно културно значение”. // *Българска музика*, 30/1:71-74

Тодоров, Тодор

1981 *Българската музикална фолклористика до 9. IX. 1944*. София: Издателство на Българската академия на науките.

2002 *Vасил Стоин. Живот и дело*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов”.

Chaudhuri, Shubha

1992 “Preservation of the World’s Music”. – In: *Ethnomusicology. An Introduction* (Ed. Helen Myers). London: MacMillan Press, 365-374.

Heier, Uli & Rainer E. Lotz

1993 *The Banjo on Record. A Bio-Discography*. Westport, Connecticut-London: Greenwood Press.

Seeger, Anthony

1986 “The Role of Sound Archives in Ethnomusicology Today”. – In: *Ethnomusicology* 30/2:261-276.

Siefert, Marsha

2001 “Re-Mastering the Past: Musical Heritage, Sound Recording, and the Nation in Hungary and Russia”. – In: *National Heritage – National Canon* (Ed. Mihaly Szegedy-Maszak), proceedings of the Focus Group ‘Humanities in Historical and Comparative Perspective: Roots and Margins of the European Tradition and Reactions to It’, Collegium Budapest, 251-280.

Simon, Artur

2000 “The Musical Traditions of Mankind in the Berlin Phonogramm-Archiv 1900-2000. Collecting, Preserving, Researching and Communicating”. – In: *The Berlin Phonogramm-Archiv 1900-2000. Collections of Traditional Music of the World*. Berlin, 47-64.

КАТАЛОГ
НА СТАРИТЕ ГРАМОФОНИ ПЛОЧИ*
Съставила Мая Иванова

ФИРМА АРФА

№ 2052. ПАЙДУШКО хоро. Изпълнява на кларнет Рамадан Лолов. Акомп. Нар. оркестър.
Матр. № 1650 F.

МИЛКИНИ извори. Хоро. Изпълнява на кларнет Рамадан Лолов. Акомп. Нар. оркестър.
Матр. № 1649 C.

№ 2009. ОРИЕНТАЛСКИ кючек. Изпълнява на кларнет Рамадан Лолов. На армоника
Ат. Атанасов. Матр. № 1562 B.

ЧЕРВЕН фесец. Македонско хоро. Изпълнява на кларнет Рамадан Лолов. На армоника
Ат. Атанасов. Матр. № 1559 B.

№ 2051. ЩО ми е мило и драго. Народна песен. Пее дуeta Арфа. Матр. № 1655.

СЪН не ме краде... Народна песен. Изпълнява на кларнет Рамадан Лолов. Акомп.
Народен оркестър. Матр. № 1641 D.

№ 2055. РАЙНА княгиня – комитска. Истор. Нар. песен. (Панагюрско) Изпълнява на
кларнет Рамадан Лолов. Матр. № 1658 C.

ЧАКАМ те, Янко! Народна песен. Изпълнява на кларнет Рамадан Лолов. Акомп.
Народен оркестър. Пее Иванка Георгиева. Матр. № 1657 C.

№ 2082. 1913 година. Народна песен. Изп. на гъдулка с пеене Ст. Г. Пенчев.
Матр. № 1838 D.

1914 година. Народна песен. Изпълн. на гъдулка с пеене Ст. Г. Пенчев Матр. № 1839.

№ 2075. ГЕОРГИ младо войниче. Народна песен. I част. Изпълн. на гъдулка с пеене Ст.
Г. Пенчев. Матр. № 1824 D.

ГЕОРГИ младо войниче. Народна песен. II част. Изпълн. на гъдулка с пеене Ст. Г.
Пенчев. Матр. № 1825 D.

№ 2077. МАЙКА убива сина си. Народна песен. I част. Изпълн. на гъдулка с пеене Ст. Г.
Пенчев. Матр. № 1828 C.

МАЙКА убива сина си II част. Народна песен. II част. Изпълнява на гъдулка с пеене Ст.
Г. Пенчев. Матр. № 1829 C.

№ 2099. ЛУДО младо. Народен мотив. Муз. Левиев. Текст Константинов. Пее дует
Арфа. Орк. Хари Харден. Матр. № 1876 D.

КОЛЮ арамиа. Народен мотив. Музика Левиев. Текст Константинов. Пее дует Арфа.
Акомп. Рам. Лолов. Матр. № 1864.

№ 2141. Ой, ти, Черно море! (Шлаг. песен) Изпълнява: орк. Рам. Лолов. Пее Ангелина
Табакова. Матр. № 2536.

ТИНКИНТЕ черни очи. (Шлаг. песен) Изпълнява Оркестър Рам. Лолов. Пее Ангелина
Табакова. Матр. № 2537.

№ 2165. ДЕЙ гиди Маро селфидо. (Македонска нар. песен) Пее баба Наста Павлова.
Акомп. Народен оркестър. Матр. № 2809 D.

МОРЕ Вело – бяло Вело. (Македонска песен) Пее Баба Наста Павлова. Акомп. Народен
оркестър. Матр. № 2808 D.

№ 2189. ХАДЖИ Димитър. (Народна песен) Пее Гуди Гудев. Акомп. Нар. оркестър
Рамадан Лолов. Матр. № 14.

* В описа е спазено оригиналното изписване върху грамофонните площи.

ЗАСВИРИЛ Божил с кавала. (Народна песен) Пее Гуди Гудев. Акомп. Нар. оркестър Рамадан Лолов. Матр. № 15.

№ 2220. **МЕНЦИТЕ** дрънкат. (Народна песен) Пее Маша Белмустакова. Аком. Нар. оркестър Ив. Кавалджиев. Матр. № 172.

Я МЕ сгоди, стара майко... (Нар. песен) Пее Маша Белмустакова. Акомп. Нар. орк. Ив. Кавалджиев. Матр. № 173.

БАЛКАН фабрика за грамофони плочи София.

№ 435. **ГЕОРГИ** Сугарев. Пее Христо Арсов. Акомп. „Карло”. Матр. № С 28384.

БЯЛОТО Маре. Пее Христо Арсов. Акомп. „Карло”. Матр. № С 28385.

№ 436. **ВИДИНСКО** хоро. (Хоро) Свири „Карло”. № С 28374.

ГАНКИНО хоро. (Хоро) Свири „Карло”. № С 28379.

№ 3203. **КЪНЧО** пленника. Народна песен. I част. Пее и свири на гъдулка Стефан Г. Пенчев. Матр. № С 8962.

КЪНЧО пленника. Народна песен. Пее и свири на гъдулка Стефан Г. Пенчев. Матр. № С 8063.

№ 3318. **ТАЗ** Кута, таз вдовичка. Пее Атанаска Тодорова. Свири народен оркестър. Матр. № 27100.

ИДИ, дойди, Хасан ага. Пее Атанаска Тодорова. Свири народен оркестър. Матр. № 27098.

№ 3358. **ДЕ** ходиш, Колю. Пее Атанаска Тодорова. Акомп. на кавал Станил Паяков. № С 28994.

НАРЕД седят моми. Пее Атанаска Тодорова. Акомп. на кавал Станил Паяков. Матр. № С 28029.

№ 3208. **ПАНАЙОТ** Бойки думаше. Народна песен. Пее и свири на хармониум Паруш М. Парушев. Матр. № 8979.

ДОЙЧО шилета пасеше. Народна песен. Пее и свири на хармониум Паруш М. Парушев. Матр. № 8986.

№ 9002. **ЧИФТЕ** тели. Кючек. Изп. на кларнет Демир Чолака. Матр. /№ 9002/.

№ 9003. **КАРШИЛАМ**. Кючек. Изп. на кларнет Демир Чолака. Матр. /№ 9003/.

GRAMOLA RECORD

№ 10–12404. **ХАЙДЕ**, не плачи, мила моме. Пял г-н К. Михайлов-Стоян. I Български оперен певец. Вяра Стоянова акопанира на пиано. Матр. № 13755.

МАНУШ Войвода. Пял г-н. К. Михайлов-Стоян. I Български оперен певец. Вяра Стоянова акомпанира на пиано. Матр. № 13754.

GRAMOPHONE CONCERT RECORD

GC-11-12260. **СЕЛСКО** хоро, песня. Пял Васил Доротей с цигулка. Орхане. Матр. № 112371.

СЕ КРЪТНА настъпена пападия. Пял Васил Доротей с цигулка. Орхане. Матр. № 11240 i.

ДИКТАТОР

№ С 26022. **БОГДАН**. Свири на окарина Найдо.

ХОРО. Свири на окарина Найдо.

ЗЕНИТ

№ 31. **ПРОВИКНА** се Янка. Пее Савата. Нар. орк. на Карло. Матр. № С 27166.

МАМИНА Иринка. Пее Савата. Нар. орк. на Карло. Матр. № С 27075.

№ 32. КОЙТО люби две моми. Пее и свири на гъдулка Стефан Пенчев. Матр. № 26399.
ПОРОБЕНА девойка. Пее и свири на гъдулка Стефан Пенчев. Матр. № 26399.
№ 6002. ВЛАШКО хоро. Изпълнява Народен оркестър. Матр. № 594.
СИТНО хоро. Изпълнява народен оркестър. Матр. № 602.

COLUMBIA

- № D 8433. № H 1138. АЛИ Ага. Изп. Мара З. Мавродиева. Матр. № 26637.
№ H 1137. НАЛЕЙ, Райно. Изп. Мара З. Мавродиева. Акомп. Оркестър. Матр № 26635.
№ D8435. № H 1141. ДОЙЧО шилета пасеше. Кавал соло Георги А. Кехайов. Матр. № 26638.
СТАНКИ конак сайбийке. Кавал соло. Изп. кавал соло Георги А. Кехайов. Матр. № 26607.
№ D 8629. № H 1336. ШОПСКИ хора. Муз. Каастоянов. Изп. Мина музика Перник.
Матр. № 30259.
ПАЙДУШКО хоро. Музика Каастоянов. Изп. Мина музика Перник. Матр. № 30243.
№ 8630/Н 1338/ КИТКА с Шуми Марица. Муз. Каастоянов. Изп. Мина музика Перник.
Матр. № H 1338.
№ A 1338 /H 1337/ ПРАВО хоро. Муз. Каастоянов. Изп. Мина музика Перник.
№ D 8647. № H 1371. ТЕЖКО вино дайте. Изп. Добри Х. Янков. Баритон пиано. Матр.
№ 30264.
СТАР Димо. Комитска. (Македонска песен). Добри Х. Янков. /Баритон/ пиано. Матр.
№ 30270.
30261 № H 1337. ПРАВО хоро. Муз. Каастоянов. Изп. Мина музика Перник. Матр.
№ 30270.
№ D 30870. № H 1939. ГИНЕ, моме Гине. Изп. Шопски оркестър. Матр. № 4135.
КЮЧЕК. Кларнет с хармоника. Матр. № 41790.
№ D 15576. № H 1136. САДИЛА мома. Изп. Мара П. Мавродиева. С оркестър. Матр.
№ 26628.
№ H 1775. ОТДОЛУ идат ергени. Изп. хор Гусла с дует Г-жа Герганова и Ангелов. Матр.
№ 30271.
№ D 15625. НЕЗНАЕН гроб. Музика Мишо Тодоров. Поезия П. К. Яворов. Изпята от
Александър Краев от Софийската Нар. опера. С акомп. на оркестъра. Матр. № 34904.
МАМО, кажи тато. Пята от Александър Краев от Софийската Нар. опера с акомпан. на
оркестъра. Матр. № 34894.

GRAMOLA RECORD

- № 10 12302. ЗАПЛАКАЛА е вдовица на Македонската граница. Пее К. Михайлов-
Стоян, директор на Българския оперен театър. Матр. № 13752.
№ 10-12303. ЗАПЛАКАЛА е гората. Пял К. Михайлов-Стоян, директор на 1 Български
оперен театър. Вяра Стоянова акомпанира на пиано. Матр. № 13753.

GRAMOPHON CONCERT

- № 14723. Я МЕ жени... мамо, я ме годи. Изп. Оркестърът на група Шоп под управлението
на г-н капелмайстор А. Кръстев. Матр. № 11537.

КРИСТАЛ

- № 19. АЛЕН божур. Пее Атанаска Тодорова. Свири на кавал Станил. Матр. № C 27090.
ШИЛЕНЦЕ. Пее Атанаска Тодорова. Свири на кавал Станил. Матр. № C 27095.
№ 64. ДЕТЕ сираче. Пее Атанаска Тодорова. Акомп. Орк. Бабака. Матр. № K-Bu 27977.
ОЙ, горо, красна горо. Пее Атанаска Тодорова. Акомп. Орк. Бабака. Матр. № K-Bu 27976.

КОП. „ГЕОРГИ КИРКОВ“

№ 4174. НОВОКОНАРСКА ръченица. На кларнет Г. Коев. Орк. Кавалджиев. Матр. № 53354 Б.П.

АРДА е мътна дотекла. На кларнет Г. Коев. Орк. Кавалджиев. Матр. № 53352.

ЛИФА РЕКОРД

№ 526. МОМЧИЛ си конче ковеше. Народна песен. Пее Мара Циганчева. Матр. № 150 В.

ЗАЛЮЛЯЛА Янка. Народна песен. Пее Мара Циганчева. Март. № 151 В.

ЛОНДОН РЕКОРД

№ 529. СВАТБАРСКАТА. Изп. трио Ст. И. Попов. Гайда-гъдулка-кавал. Матр. № С 156.

СМЕСЕНО хоро. Изп. трио. Ст. Ив. Попов. Гайда-гъдулка-кавал. Матр. № С 15.

№ 3201. ЧАВДАР войвода. Народна песен. I част. Пее и свири на гъдулка Стефан Г. Пенчев. Матр. № С 8958.

ЧАВДАР войвода. Народна песен. II част. Пее и свири на гъдулка Стефан Г. Пенчев. Матр. № С 8959.

№ 3206. ТРИМА братя пленници. Народна песен. III част. Пее и свири на гъдулка Стефан Г. Пенчев. Матр. № С 8968.

ТРИМА братя пленници. Народна песен. IV част. Пее и свири на гъдулка Стефан Г. Пенчев. Матр. № С 8971.

№ 3212. ШОПСКА ръченица. Изпълнява на хармониум Паруш М. Парушев. Матр. № С 9000.

ПОЖАРНИКАРСКО хоро. Изпълнява на хармониум Паруш М. Парушев. Матр. № С 9001.

№ 3221. БРЪСНЕНЕ на зетя. Народни мотиви. Гъдулка и кларнет. Ст. Г. Пенчев и Д. Чолаков. Матр. № С 9013.

СЕЛСКА сватба. Народен оркестър и кларнет Демир Чолаков. Матр. № С 9012.

№ 3239. ГРАДЪТ ми Варна. Изп. Николова.

БАШ ерген. Изп. Николова.

№ 3252. ТОДОР и Цонка. Нар. песен. I част. Изп. на гъдулка и пеене Ст. Пенчев. Матр. № С 8973.

ТОДОР и Цонка. Нар. песен. I част. Изп. на гъдулка и пеене Ст. Пенчев. Матр. № С 8974.

№ 3254. ПРЕВЗЕМАНЕТО на Одрин. Народна песен I част. Гъдулка и пеене. Изп. Ст. Пенчев. Матр. № С 8976.

ПРЕВЗЕМАНЕТО на Одрин. Народна песен. II част. Гъдулка и пеене. Изп. Ст. Пенчев. Матр. № С 8977.

№ 3255. НА Черньо гости дойдоха. Нар. песен. I част. Гъдулка и пеене. Изп. Ст. Пенчев. Матр. № С 8966.

НА Черньо гости дойдоха. Нар. песен. II част. Гъдулка и пеене. Изп. Ст. Пенчев. Матр. № С 8967.

№ 3256. МОМА без зестра. Народна песен. Хармониум и пеене. Паруш М. Парушев. Матр. № С 8978.

ПЕСЕН на горски. Пее Паруш М. Парушев с аком. на физармоника. Матр. № С 8985.

№ 3311. КИТКА ти падна, Дено. Пее Савата от приморската тройка. Акомп. Нар. орк. на Карло. Матр. № С 26409.

НА друм легнах. Пее Пею Николов. Акомп. Нар. орк. на Карло. Матр. № С 25444.

№ 3340. ЧЕПЕЛАРСКО хоро. На кларнет свири Бабака с неговия оркестър. Матр. № С 27149.

НА дълга софра. На кларнет свири Бабака с неговия оркестър. Матр. № С 27150.

№ 3355. КИТО моме. Пее Атанаска Тодорова. Матр. № 27990.
РАЙНА хубавица. Пее Атанаска Тодорова. Акомп. Нар. орк. Бабака. Матр. № С 27989.

МЕДЕЯ

№ 5021. ГАЙДАРСКА. Изп. на физармоника. Ат. Авджиев. Матр. № 1299.
ДОБРУДЖАНСКА ръченица. Изп. На физармоника Ат. Авджиев. Матр. № 1303.

МИКРОФОН

№ 4023. МЕЧКАРСКА песен. Пее Георги Станев с участието на група артисти. Матр. № 3063.

АХЪ, ДАНО, ДАНО. Селски кючек. Изп. орк. Чаваджиев. Пее Георги Станев с участието на група артисти. Матр. № 3064.

№ 4027. ПОВЕЙ ми, ветре. Народна песен. Нар. орк. Кавалджиев. Дует Ст. Калудова и Мери Георгиева. Матр. № 3020 Б.П.

СЕВДАНА. Народна песен. Нар. орк. Кавалджиев. Дует Ст. Калудова и Мери Георгиева. Матр. № М 3035 Б.П.

№ 4035. ОВЧАРСКА идilia. Изпълнява на кавал Цвятко Благоев. Матр. № М 3070 Б.П.
ЛОВЧАНСКА ръченица. Изпълнява на кавал Цвятко Благоев. Матр. № М 3070 Б.П.

№ 4121. КАКВО е чудо станало в с. Батак. Нар. песен. Пее Мита Стойчева. Нар. орк. Кавалджиев. I част. Матр. № 53178 Б.П.

КАКВО е чудо станало в с. Батак. Нар. песен пее Мита Стойчева. Нар. оркестър Кавалджиев. II част. Матр. № 53178 Б.П.

№ 4133. МАРИ, Стойно. Нар. песен. Пее Елена Златева. Орк. Микрофон. Музика и текст К. Нанов. Матр. № 53310. Б.П.

МАЙСТОРА го няма. Войнишка идilia. Пее Елена Златева. Орк. Микрофон. Музика и текст К. Нанов. Матр. № 53309.

№ 4158. ЛЕЛЕ, Цоне. Народна песен. Пее Маша Лесичкова. Орк. Микрофон. Матр. № 53367. Б.П.

МЕСЕЧКО ле, месечко. Нар. песен. Пее Маша Лесичкова. Орк. Микрофон. Матр. № 53363 Б.П.

№ 4180. ЗАСВИРИ Ангел с кавали. Нар. песен. Пее Мита Стойчева. Орк. Микрофон. Матр. № 53308 Б.П.

ИВАН Тодора думаше. Нар. песен. Пее Мита Стойчева. Орк. Микрофон. Матр. № 53338 Б.П.

№ 4184. БЕЛЧИНОВАТА софра. На кларнет. Солист Ради Ангелов. Орк. Микрофон. Матр. № 53326 Б.П.

РЪЧЕНИЦА. На кларнет. Солист Ради Ангелов. Орк. Микрофон. Матр. № 53323 Б.П.
№ 4192. ЛАЙТЕ го, псета чивови. Нар. песен. Пее Маша Белмустакова. Орк. Микрофон. Матр. № 53366.

ПЪРВИ ми петли пропяха. Нар. песен. Пее Маша Белмустакова. Орк. Микрофон. Матр. № 53365.

№ 4212. КАРЛОВСКА ръченица. Кавал. изп. Иван Арсенов. Матр. № 53620 Б.П.

КАРЛОВСКО хоро. Кавал изп. Иван Арсенов. Матр. № 53620.

№ 4121. КАКВО е чудо станало в с. Батак. Нар. песен. Пее Мита Стойчева. Нар. орк. Кавалджиев. Част I. Матр. № 53178.

КАКВО е чудо станало в с. Батак. Нар. песен. Пее Мита Стойчева. Нар. орк. Кавалджиев. Част II.

№ 4133. ПАСАЛ е Станъ шилета. Нар. песен. Изпълнява на кларнет Георги Коев. Придр. цигулка и хармоника. № 53351 Б.П.

№ 4138. КОНАРСКО хоро. Изпълнява на кларнет Георги Коев. Придр. циг. и хармоника. Матр. № 5353

№ 4023. МЕЧКАРСКА песен. Пее Георги Станчев. С участието на група артисти. Матр. № М 3063 Б.П.

ODEON

№ А 192078. ТАЗИ вечер няма буля ти. Пее и свири на гайда Стоян Великов. Матр. № Вио 242.

ВЕТЕРО. Шопска хумореска. (Елин Пелин) Разказва И. Г. Потин.

№ А 1920194 ЗАПЛАКАЛА е вдовица. Изп. Доротей Василев. Матр. № Вио 140.

ЗАБОРЧЛЯХ Радке, задължах. Изп. Доротей Василев. Матр. № Вио 142.

№ А 192098. МОМЧИЛ си конче ковеше. Мара Циганчева. Матр. № Вио 160.

ПИЯНСКАТА. Изп. Мара Циганчева. Одеон. Матр. № Вио 161.

№ А 192115 ВИША гъркиня. Изп. Събина Лебединска с акомп. на кавал. Матр. № Вио 208.

МАЙСТОР Павле. Свири на кавал Хр. Кондов. Матр. № Вио 219.

№ А 192119а. ДВЕТЕ свати. Пее и свири на гъдулка Ст. Г. Пенчев. Матр. № Вио 226.

ИЗЛЕЗ, мамо, погледай. Пее и свири на гъдулка Ст. Г. Пенчев. Матр. № Вио 230.

№ 192154. ПЕНЧО Петранка думаше. Изп. Ст. Г. Пенчев. Пее и свири на гъдулка. Матр. № Вио 377.

СЛАВЕЙЧЕ пее нейде в полето. Изп. Ст. Г Пенчев. Пее и свири на гъдулка. Матр. № Вио 378.

№ А 192158. КАЛИНО моме. Пайдушко хоро. Музика А. Каастоянов. Изп. Оркестъра на Мина Перник. Капелм. А. Каастоанов с женски хор. Матр. № Вио 381.

СГОДИЛО ми се е първо либе. (Самоковско хоро) Музика А. Каастоянов. Изп. Оркестъра на Мина Перник с пеене А. Павлов. Матр. № Вио 382.

№ А 192113а. СТРАХИЛ е страшна войводо. Гюрга Пинджурова-Тричкова с акомпанимент мандолинен оркестър. Матр. № Вио 199.

ГУГУДКА гука в'усои. Гюрга Пинджурова-Тричкова. С акомпанимент мандолинен оркестър. Матр. № Вио 200.

ОРФЕЙ Радиопром

№ 1406. Б.П. ХОРО. Свири на гайда Методи Такев. Матр. № 1998.

РЪЧЕНИЦА. Свири на гайда Методи Такев. Матр. № 1999.

№ 1483. СТОЯН Неделка думаше. Народна песен. Изп. Стойка Делчева. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 1438.

АЗ не те любя, Станке ле. Народна песен. Изп. Стойка Делчева. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 1444.

№ 2011. РАЗШИРИЛО сей небето. Нар. песен. Изп. Ст. Гьокова, съпр. на кавал Др. Карапчански. Матр. № 2011 А.

МАМА Тодорка думаше. Нар. песен. Изп. Ст. Гьокова с орк. Матр. № 2911 Б.

ОРФЕЙ Симонавия акц. д-во за търговия и индустрия

№ 1082. ВАСИЛКА младо невесто. Народна песен. Пее Иванка Георгиева. Акомп. Нар. орк. Костица. Матр. № С 2030.

АЗ нали ти рекох. Народна песен. Пее Иванка Георгиева. Акомп. Нар. орк. Костица. Матр. № С 2835.

- № 1088. КОЯ китка да ти взема. Народна песен. Пее Иванка Георгиева. Акомп. Народ. орк. Костица. Матр. № 1079.
- ПОД бреста. Селска идилия. Изпълнява М. Попова и Ст. Савов. Матр. № 1083.
- № 1228. ДИМО на Рада думаше. Пее Вълкана Стоянова. Оркестър Р. Ангелов. Матр. № 1533.
- № 1087. НЕНКОВАТА майка. Народна песен. Пее Иванка Георгиева. Акомп. Народен орк. Костица. Матр. № 1081.
- БЯЛА Мария. Народна песен. Пее Иванка Георгиева. Акомп. Народен орк. Костица. Матр. № 1081.
- № 1090. ТИНКИННИТЕ черни очи. Народна песен. Пее Иванка Георгиева. Матр. № С 28394.
- ФЕРМАН ми дойде. Народна песен. Пее Иванка Георгиева. Аком. Нар. орк. Костица. Матр. № С 2827.
- № 1171. РАСЛО цвете в градина. Народна песен. Пее Ив. Георгиева. Акомп. народен орк. Костица. Матр. № 3114.
- БАРАБАНА бие за Добруджа. Народна песен. Пее Ив. Георгиева. Акомп. Народен оркестър Костица. Матр. № 3113.
- № 1181. ЦАРЯ на Петра думаше. Народна песен. Пее Василка П. Хумарска. Оркестър Р. Ангелов. Матр. № 1371.
- ХВЪРЛИЛО Ленче ябълка. Народна песен. Пее Василка П. Хумарска. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1374.
- № 1197. А, БРЕ, воденичарю. Народна песен. Пее Вълкана Стоянова. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 1410.
- РАЗБОЛЯЛА се хубава Яна. Народна песен. Пее Вълкана Стоянова. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 1411.
- № 1215. БИСТРИШКО хоро. Свири Бистришката четворка. Матр. № М 1479.
- БИСТРИШКА ръченица. Свири Бистришката четворка. Матр. № 1480.
- № 1228. ДИМИТЪР товари гимии. Народна песен. Пее Вълкана Стоянова. Оркестър Р. Ангелов. Матр. № 1532.
- ДИМО на Рада думаше. Народна песен. Пее Вълкана Стоянова. Оркестър Р. Ангелов. Матр. № 1513.
- № 1232. Я СЕ наречи, Янке ле. Народна песен. Пее Гергана Цекова. Оркестър Р. Ангелов. Матр. № 1461.
- СТОЯН си стадо прекарва. Пее Гергана Цекова. Оркестър Р. Ангелов. Матр. № 1456.
- № 1238. НАТОВАРИ Стоян кервана. Народна песен. Пее Вълкана Стоянова. Оркестър Р. Ангелов. Матр. № 1535.
- ОПНИ ми, тропни ми. Народна песен. Пее Вълкана Стоянова. Оркестър Р. Ангелов. Матр. № 1534.
- № 1283. ОЙ Яворе, Яворе. Народна песен. Пее Вълкана Стоянова. Орк. Пею Будаков. Матр. № 1681.
- МОЯ мила дъще. Народна песен. Пеят Вълкана Стоянова и Атанаска Тодорова. Оркестър Пею Будаков. Матр. № 1686.
- № 1349. АРСОВАТА песен. Македонска народна песен. Пее Баба Наста Павлова. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 1856.
- СТАМЕНКО, пиле шарено. Македонска народна песен. Пее Баба Наста Павлова. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 1857.
- № 1359. ИМАЛА майка, имала. Народна песен. Пее Надежда Златева. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 1896.
- ДАВАЙ тате, давай мамо. Пее Надежда Златева. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 1899.

№ 1372. ХРАНИ ми, мамо, кончето. Народна песен. Пее Надежда Златева. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1892.

СЪБРАЛИ се, отбрали. Народна песен. Пее Надежда Златева. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1898.

№ 1382. ИСКАРВАНЕ овцете. Свири на гайда Михаил Киряков. Матр. № 1932.

У КУМОВИ на гости. Свири на гайда Михаил Киряков. Матр. № 1936.

№ 1388. МАРИО. Народна песен. Пее Черната Марга. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1962.

№ 1396. ЗЕМЕНСКО хоро. Севлиевска тройка. Матр. № 1974.

КОПИЛОВСКА ръченица. Свири Севлиевска тройка. Матр. № 1977.

ЧИЯ е Македония. Пее черната Марга. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1964.

№ 1402. ЗАСВИРИЛ Божил с кавали. Народна песен. Пее Ат. Авджиев с физармоника. Матр. № 1561.

СТАНКЕ ле, урум беглийке. Нар. песен. Пее Ат. Авджиев с физармоника. Матр. № 1563.

№ 1414. НА една мома майка ѝ. Народна песен. Пее Марга Симеонова. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 2046.

ЩО си ми болно легнало, Ленче. Народна песен. Пее Марга Симеонова. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 2047.

№ 1418. БОЯН войвода. Народна песен. Пее Атанаска Тодорова. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1520.

ЗАСПАЛА е мома. Народна песен. Пее Атанаска Тодорова. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1522.

№ 1420. КОНЬОВИЧАРСКО хоро. Свири на хармоника. Борис Карлов. Матр. № 2000.

ЮЧБУНАРСКА ръченица. Свири на хармоника Борис Карлов. Матр. № 1213.

№ 1432. СНОЩИ си минах, майко бе. Народна песен. Пее Надежда Златева. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 2018.

АНГЕЛИНКЕ, малка моме. Народна песен. Пее Надежда Златева. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 2026.

№ 1445. АХ, невернице. Нар. песен. Пее Марга Симеонова. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 2038.

КАТО ситнеш Недо. Нар. песен. Пее М. Симеонова. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 2041.

№ 1446. ЦЪВНАЛ ми е карамфил. Нар. песен. Пее Над. Златева. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 2028.

ЗАСВИРИЛ ми е Никола. Нар. песен. Пее Над. Златева. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 2029.

№ 1473. ЧАМЛЪДЖИЙСКО чифте тели. Свири на кларнет Демир Чолаков. Матр. № 2060.

КЮЧЕК Кършалама. Свири на кларнет Демир Чолаков. Матр. № 2061.

№ 1479. ТИ войник кога отиде. Народна песен. Пее Марга Симеонова. Матр. № 1888.

ХАЙДЕ, Цоне, за вода. Народна песен. Пее Марга Симеонова. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 1894.

№ 1498. СЛУШАЙ, малка моме. Народна песен. Пее Надежда Златева. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 2027.

ЙОРДАН на Рада думаше. Народна песен. Пее Надежда Златева. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1383.

№ 1500. ИВАНЕ, Иване. Народна песен. Пее Славка Димитрова. Орк. Ради Ангелов.

№ 2114. ОСТАНАЛ Стоян млад вдовец. Народна песен. Пее Славка Димитрова. Орк. Ради Ангелов. Матр. № 2117.

№ 1507. НАУЧИЛА се Тодоро. Хайдушка песен. Пее групата Росна китка. Съпровод народния оркестър, ръководител Ив. Кавалджиев. Матр. № 2124.

- ПУСТАЯ Стара планина.** Академия народният фолклор. Народния оркестър, ръководител Ив. Кавалджиев. Матр. № 2125.
№ 1509. ОЙ горице. Партизанска песен. Пее групата Росна китка. Съпровод Народния оркестър, ръководител Ив. Кавалджиев. Матр. № 2129.
ПОИ Миле волове на река. Партизанска песен. Пее групата Росна китка. Съпровод народния оркестър, ръководител Ив. Кавалджиев. Матр. № 2128.
№ 1517. ГАНО, Ганке, джанъм. Народна песен. Пее Борис Машалов. Оркестър Угърчинската група. Матр. № 1245.
НЕДО ле, Недке хубава. Народна песен. Пее Борис Машалов. Оркестър Угърчинската група. Матр. № 2144.
№ 1518. ПОСЪБРА Добри дружина. Народна песен. Пее Йорданка Илиева. Оркестър Угърчинската група. Матр. № 2147.
МАРИ Никола, Никола. Народна песен. Пее Йорданка Илиева. Оркестър Угърчинската група. Матр. № 2146.

PARLOPHON

- № В 10508.** Я РАЗТУРЯЙ. (Д. Христов) Петър Райчев с акомпанимент на оркестъра. Матр. № 88017.
МАНУШ войвода. (А. Стоянов) Изп. П. Райчев. С акомпанимент на оркестъра. Матр. № 88020.
№ В 10511. КИТКА от хора и песни. Оперния оркестър-София. Диригент Т. Хаджиев. Матр. № 8804.
МАКЕДОНСКО хоро. Оперния оркестър, София. Диригент Т. Хаджиев. Матр. № 88045.
№ В 10522. КАРАМФИЛКЕ моме. Музика (В. Кауцки) Изп. Духов оркестър на гвардейския конен полк. Капелмайстор К. Михайлов. Матр. № 83107.
ДОБРУДЖАНСКА седенка. I част. (Ханел) Духов оркестър на гвардейския конен полк. Капелмайстор К. Михайлов. Матр. № 88106.
№ 10526 ДЕВОЙЧЕ. Музика Д. Христов. Изп. Цветана Табакова от народната опера с акомпанимент на пиано. Матр. № 88095.
ЗАПРЕТНА Вела мома. (Окт Грустин) Събъдо Събев от народната опера с акомпанимент на пиано. Матр. № 88087.
№ В 10543 I. БОТЮ на Плевен ще иде. Пее П. Парушев с гармониум. Матр. № 88035.
ВСЕ кога дойда, Нацке ле. Пее П. Парушев с гармониум. Матр. № 88038.
№ В 10549. РЪЧЕНИЦА. Изп. Гайда Илия Атанасов, София. Матр. № 88027.
НА трапеза. Гайда Илия Атанасов. София. Матр. № 88030.
№ В 10565i. Я СВИРИ, Славке, запей ми. (Народна песен) Изп. Доротей Василев. Матр. № 88172.
ЛАМКИНАТА песен. Изп. Доротей Василев. Матр. № 88173
№ В 10551 – I. РЪЧЕНИЦА. (Манолов) Изп. П. Христов ксилофон с акомпанимент на пиано. Матр. № 8804.
ВЛАШКО хоро. Изп. П. Христов ксилофон с акомпанимент на пиано. Матр. № 88057.
№ В 10572. СЕЛСКА сватба. Доротей с цигулка, кларнет, акордеон. Матр. № 88194.
РАНО е Радка ранила. Народна песен. Доротей Василев. Матр. № 88131.
№ 10581. ПОКЛОН, ПОКЛОН, Родино. (Д. Христов) Хор Гусла диригент Добри Х. Янков. Матр. № 88199.
ДЕВОЙЧИНА гургучиня. (Д. Христов) Хор Гусла. Диригент Добри Х. Янков. Матр. № 88202.

№ В 10586. СТОЯН мами дума. Моми жеравненки. Народни песни. Изп. Доротей Василев. Матр. № 88130.

МУУСТАФА Дженда думаше. (Народна песен) Ангел Захариев. Матр. № 88158.

№ В 10591. Танц на баядерки. (Караджов) Изп. военна музика на 6-и пех. полк. Капелмайстор Ал. Наумов. Матр. № 88161.

ЗУЛЕЙКА, арабски танц. Изп. Оркестър Мина Перник. Диригент А. Каастоянов. Матр. № 88147.

№ В 10597. ПЕТЛИТЕ пеят и ръченица. Мехмед Алиев. Гайда соло. Матр. № 88142.

НА трапеза и ръченица. Мехмед Алиев. Гайда соло. Матр. № 88141.

№ В 10620. СВАТБА из операта „Цвета”. (М-ро Атанасов) Духова музика на военното училище. Капелмайстор М-ро Атанасов. Матр. № 88310.

КЮЧЕК из операта Цвета. (М-ро Атанасов) Духова музика на военното училище. Капелмайстор М-ро Атанасов. Матр. № 88311.

ПАТРИА

№ 3016. НА трапеза. Изпълнява на гайда Ахмед Салиев. Матр. № 1041.

ОВЧАРСКАТА. Изп. на гайда Ахмед Салиев. Матр. № 1040.

№ 3017. ЦАРИБРОДСКА ръченица. Изпълнява на гайда Ахмед Салиев. Матр. № 1043.

ТРЪНСКО хоро. Изпълнява на гайда Ахмед Салиев. Матр. № 1042.

№ 3027. ЗАПРАВИЛ Стоян воденица. I част. Пее Иванка Георгиева. Оркестър Костица. Матр. № 13126.

ЗАПРАВИЛ Стоян воденица. II част. Пее Иванка Георгиева. Оркестър Костица. Матр. № 3127.

POLYDOR

№ L1008. ЧАМЧЕТО – популярно макед. хоро. Изп. музиката на 6 пех. дружина, София. Диригент капелмайстор Наумов. Матр. № 5037.

№ L 1009. Я ДОЙДИ, дойди. Из оп. Гергана. (От Атанасов) Пее Събчо Събев от бълг. нар. опера. Акомпанира оркестър на операта. Под управлението на Асен Найденов. Матр. № 5073.

№ L 30288. ДАМЯН чорбаджия Андрей... Изп. Александър Краев. Матр. № 1686 BR.

КЪДЕ се чудо станало. Народна песен. Александър Краев. Матр. № 1676 BR.

№ L 30298. КИТКА ти падна Дено. Песен от Ал. Кръстев. Александър Кръстев. Матр. № 1617 BR.

АЙДЕ, брала мома. Народна песен. Изп. Александър Кръстев. Матр. № 1672BR.

№ L 30020. НИЙ ще победим. (Марш на 24 выпуск от Морфов) Изп. муз. при Военното на Н. В. училище под управлението на Маestro Атанасов. Матр. № 5009.

№ 30021. ЕДИДЖЕНСКИ хора. Изп. муз. при Военното на Н. В. училище под управлението на Маestro Атанасов. Матр. № 5018.

РАДИОПРОМ. МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА НА Н. Р. БЪЛГАРИЯ

№ 1110. ИВАН Димитро думаше. Народна песен. Пее Мита Стойчева. Оркестър Угърчинска група. Матр. № 2137.

НАД село хвъркат патките. Народна песен. Пее Мита Стойчева. Оркестър Угърчинска група. Матр. № 2136.

№ 1025. ПРЕД тебе шише ракия. Народна песен. Пее Юрдан Бонев. Оркестър Бистришката четворка. Матр. № 1481.

- Я СТАНИ, Милке, по-рано. Народна песен. Пее Тораджан Бончев. Четворка. Матр. № 1466.
- № 1064. СИТНА ръченица. Свири Али Асанов с кавал. Матр. № 1979.
- СЕВЛИЕВСКО хоро. Свири Али Асанов с кавал. Матр. № 1978.
- № 1068. НА трапеза. Свири Севлиевска тройка. Матр. № 1972.
- РАЗДЕЛЯНЕ на булката с майка ѝ. Свири Севлиевска тройка. Матр. № 1973.
- № 1071. МОМЧИЛ си конче ковеше. Народна песен. I част. Пее Атанас Авджиев с фисхармоника. Матр. № 1569.
- МОМЧИЛ си конче ковеше. II част. Пее Атанас Авджиев с фисхармоника. Матр. № 1569.
- № 1124. СЕДНАХ да вечерям. Народна песен. Пее Стойка Делчева. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1431.
- НА Яна гости дойдоха. Народна песен. Пее Стойка Делчева. Оркестър Ради Ангелов. Матр. № 1436.
- № 1139. СЕВЕРНЯШКА ръченица. Изпълнява на гайда Ахмед Салиев. Матр. № 1313.
- ЦОНКИНАТА. (Копачка хоро) Изпълнява с гайда Ахмед Салиев. Матр. № 1312.
- № 1179. МАМО, ожени ме. Народна песен. Пее Борис Машалов. Съпр. Оркестър „Тракийска група.” Матр. № 2183.
- Я СКОКНЕТЕ, да скокнем. Народна песен. Пее Борис Машалов. Съпр. Оркестър „Тракийска група”. Матр. № 2182.
- № 1181. ЧИЧА рече да ме жени. Народна песен. Пее Г. Пинджурова. Оркестър Коста Колев. Матр. № 2194.
- ГРАД градила бяла Неда. Народна песен. Пее Г. Пинджурова. Оркестър Коста Колев. Матр. № 2193.
- № 1186. ПЛЕВЕНСКО хоро. Свири групата на Цвятко Благоев. Матр. № 2199.
- ПРАВО хоро. Свири групата на Цвятко Благоев. Матр. № 2200.
- № 1210. ЗАБРАВИ си Марко аленото конче. Народна песен. Пее Йовчо Караиванов. Оркестър Коста Колев. Матр. № 2207.
- КАНДИСАХ, мамо, заптисах. Народна песен. Пее Йовчо Караиванов. Оркестър Коста Колев. Матр. № 2208.
- № 1238. ОВЧАРСКА идилия. Изпълняват група артисти. На кавал Цвятко Благоев. Матр. № 3070.
- № 1238. ЛОВЧАНСКА ръченица. Соло гайда. Изпълнява Белю Трънцев. Матр. № 3071.
- № 1267. ДВА се змея в планината бият. I част. Нар. песен. Изп. Славка Георгиева с орк. Матр. № 2217.
- ДВА се змея в планината бият. II част. Нар. песен. Изп. Славка Георгиева с орк. Матр. № 2218.
- № 1272. СОФИЙСКО шопско хоро. Свири на акордеон Борис Карлов. Съпровожда народна група. Матр. № 2227.
- ГАНКИНОТО хоро. Свири на акордеон Борис Карлов. Матр. № 2228.
- № 1288. ОВЧАР–бригадир. Муз. К. Колев. Текст Иван Василев. Изп. Народен хор и оркестър. Дир. Борис Петров. Матр. № 2262.
- ТРАЯНОВО златна жънта жънте. Муз. К. Колев. Текст Ив. Василев. Изп. Народен хор и оркестър. Дир. Борис Петров. Матр. № 2274.
- № 1334. Изп. на кларнет Г. Коев. Съпр. Нар. група Бор. Карлов. Матр. № 2336.
- КРИВО хоро. Изп. на кларнет Г. Коев. Съпр. Нар. група на Бор. Карлов. Матр. № 2336.
- № 1351. ЕЛА насам. Турска песен. Изп. Коларовградски турски самодеен колектив. Матр. № 2591.

№ 1377. ЗАЖЕНИЈI се Момчил юнак. Народна песен. Пее Славка Георгиева. Съпр. Тракийска група. Матр. № 2451.

СЕВДАНКЕ Раде хубава. Народна песен. Пее Славка Георгиева. Съпр. Тракийска група. Матр. № 2450.

№ 1341. МОМИЧЕ Дилбер хубаво. Народна песен. Пее Райна Боцова. Съпр. Нар. оркестър. К. Колев. Матр. № 2367.

ЗАМРЪКНАЛА Яна. Народна песен. Пее Райна Боцова. Съпр. Нар. орк. К. Колев. Матр. № 2369.

№ 1345. МОРЕ пиле. Македонска народна песен. Пее П. Терзиев. Съпр. Нар. група Б. Карлов. Матр. № 2377.

СНОЩИ минах. Македонска народна песен. Пее П. Терзиев. Съпр. Нар. група Б. Карлов. Матр. № 2376.

№ 1346. ЯНО, Янке. Македонска народна песен. Пее Зах. Атанасова. Съпр. Народ. група Борис Карлов. Матр. № 2379.

КАПИТАН. Македонска народна песен. Пее Зах. Атанасова. Съпр. Народ. група Борис Карлов. Матр. № 2378.

№ 1351. В ГРАДИНАТА. Турска песен. Изп. Коларовградски турски самодеен колектив. Матр. № 2390.

№ 1378. СЕДНАЛ Марко с майка си на вечеря. I част. Народна песен. Пее Славка Георгиева. Съпр. Тракийска група. Матр. № 2152.

СЕДНАЛ Марко с майка си на вечеря. II част. Народна песен. Пее Славка Георгиева. Съпр. Тракийска група. Матр. № 2153.

№ 1456. МЯТАЛО Ленче ябълка. Нар. песен. Пее Борис Машалов. Съпр. нар орк. Рък. Б. Карлов. Матр. № 2616.

МАРИЙКА мома хубава. Нар. песен. Пее Борис Машалов. Съпр. нар. орк. рък. Б. Карлов. Матр. № 2618.

№ 1412. ХОРО. Изпълнява на акордеон Коста Колев. Съпровожда народна група. Матр. № 2525.

ЛУДО Копано. Хоро. Изп. на акордеон Коста Колев. Съпровожда народна група. Матр. № 2524.

№ 1416. ВОЙСИЛСКО хоро. Свири Георги Коев – кавал. Рък. Борис Карлов. Матр. № 2532.

ЦАЛАПИШКА ръченица. Свири Георги Ноев – кавал. Съпровожда народна група. Ръководител Борис Карлов. Матр. № 2531.

№ 1601. ЙОВАНО, Йованке. Македонска нар. песен. Изп. В. Иванова и М. Кокарешкова. Съпр. нар. орк. Дир. К. Колев. Матр. № 2931.

№ 1673. РАДО Райне. Народна песен. Изп. Райна Петрова с оркестър. Матр. № 3025.

БЪРЗАЙ, побързай гемийке. Народна песен. Изп. Райна Петрова с оркестър. Матр. № 3026.

RECORD GC

№ 10752. НАСТЪПЛЕНИЕТО при Драгоман и изгонването на сърби. Изп. група Шоп. ПОГРЕБЕНИЕТО на княза. Изп. група „Шоп”.

PATHЕ Симонавия

№ 74609. БЯЛОТО Маре. Изп. Вантов и Салиев. Матр. № 16051.

СТАРИ дядо. Македонска песен. Изп. И. Вантов и Салиев. Матр. № 1605. Пение с утъ и канон.

№ 74611. ПЕСЕН за Тома Давидов. Изп. И. Вантов и Салиев. Матр. № 16055.

НЕЩО ке те питам, бабо. Песен за Тодор Александров. Изп. К. Т. Бамбов. Матр. № 16056.

№ 74623. ИЗ оперетата Софиянци пред Букорещ. Муз. Т. Хаджиев. Изп. Оперния хор. Матр. № 16080.

ДОБРУДЖАНСКИ марш. Музика А. Кръстев. Изп. Оперния хор. Матр. № 16079.

№ 19025. ОБИЧАМ, мамо, комшийско либе да любя. Изп. К. Т. Бамбов. Матр. № 74688.

№ 19026. ДОСТА ми яли и пили. Изп. К. Т. Бамбов.

№ 19042. ХАЙДЕ, моме, слънце зайде. Изп. К. Т. Бамбов. № ZM74696.

СЛУШАЙ, чуй ме, дядо попе. Изп. К. Т. Бамбов.

№ 19351. ХОРО. Свири на кавал Г. Кехайов. № 74835.

№ 19352. ДИМИТЪР рано подрани. Свири на кавал Г. Кехайов. Матр. № 19352.

№ 19041. СЛУШАЙ, чуй ме, дядо попе. Изп. К. Т. Бамбов. Матр. № 74696.

HIS MASTER'S VOICE

№ АМ 2591. ДАМЯН танец води. Наред. Ас. Каастоянов. Изп. Г. П. Тричкова с Пернишки оркестър. Дир. Ас. Каастоянов. Матр. /70-891/ № 891.

№ АМ 2594. РОСНА ми росна росица. Изп. Мара Циганчева – народна певица. Матр. № 70-898.

№ Ам 2594. САДИЛА мома край лозе. Изп. Мара Циганчева-народна певица.

№ 70-897. Матр. № BV 856.

№ АМ 2595. ДРЯНОВСКИТЕ моми. Изп. Мара Циганчева. Народна певица. Матр. № 70-900.

КАВАЛ свири на поляна. Изп. Мара Циганчева. Нар. певица. Матр. № 70- 899.

№ 2612. ПЛАНИНО Пирин! Хор Гусла с оркестъра при Н. В. Конен полк. Диригент К. Михайлов. Матр. № 70 934.

ПОКОЙНИЦИ, вий в други полк минахте... Хор Гусла и оркестъра при Н. В. конен полк. Диригент К. Михайлов. Матр. № 70933.

HOMOCORN ELECTRO

№ Ви 4-01-29. РАДКА Николу думаше. Изп. Доротей Василев (народен певец). Матр.

№ Т.С. 231 С 2318 M.Cop. Berlin 1929.

ШАНКО си Бонка залюби. Изп. Доротей Василев. Матр. № Т.С. 232. С 232 M. Cop. Berlin 1929.

№ В 4-01-40. ЗНАЕШИ ЛИ, Вело моме. Изп. Г-жа Гюрга Тричкова–Пинджурова. Акомп. На пиано Т. Хаджиев. Матр. № Т. С. 256. M. Cop.Berlin 1929.

ПЕТЛИТЕ пели, не пели. Г-ца Иванка Христова. Акомп. Т. Хаджиев. Матр. № Т. с. 253. M.Cop.Berlin 1929.

№ Ви 4-0153 РАНО ме, мамо, събуди. Желю Минчев. Акомп. на пиано Т. Хаджиев. № Т. С. 301. Made in Germani.

№ Ви 4-0153. ЗАЩО ми се сърдиш, либе. Г-жа Гюрга Тричкова Пинджурова. Акомп. На пиано Т. Хаджиев. № Т.С. 257. Made in Germani.

FIRST HALF OF 20 CENTURY: ARCHIVES AND COLLECTIONS

Ventcislav Dimov

(Summary)

The studies of media (recorded) music have been part of the subject field of ethnomusicology. The article focuses the attention upon the early history of sound recording and sound reproduction – the gramophone records and the radio from the first half of 20 century in Bulgaria. The observations are based on the conception of music memory and its institutions – sound archives, museum expositions, collections.

In the concrete case – the early recordings in Bulgaria of traditional and popular music – the interpretation of the sources commences with observations upon the Bulgarian trace in the oldest sound archives in the world – those in Wien and Berlin. The debates in the Bulgarian musical thought about the sound recordings with a scientific aim in the first half of 20 century are being followed. The rich collection of gramophone records /819/ preserved in the Institute of Art Studies is emphasized, the earliest ones being recorded on terrain by Raina Katsarova in 1938. A survey of the Bulgarian music recorded in the period with a commercial purpose has been made for the first time, preserved today in Bulgarian archives and collections – e.g. the records from the collection of the Institute of Art Studies /there is a discography as an appendix to the article containing complete information about part of them, mainly with folklore music/, the collection of the Faculty of Journalism and Mass Communications and Radio “Alma Mater” at Sofia University, data of the collection in some museums and libraries.

Редакционна колегия

Агатия Баларева (зам. гл. редактор), Генчо Гайтанджиев, Димитър Христов (главен редактор), Елена Тончева, Елисавета Вълчинова-Чендова, Искра Рачева, Клер Леви, Кристиан Ханик (Германия), Любомир Кавалджиев, Розалия Бикс, Розмари Стателова, Румяна Каракостова, Светлана Захариева, Тимоти Райс (САЩ), Хелга де ла Мот-Хабер (Германия), Ценка Йорданова

Отговорни редактори Елисавета Вълчинова-Чендова, Ivanka Vlaeva

Уредник Margarita Kerpitchian

Предпечат Margarita Kerpitchian, Asen Atanasov

Коректор Елена R.Tomova

Превод на английски език Violaleta Velichkova

Оформление Elisaveta Valtchinova-Tchendova

Адрес:

списание „Българско музикознание”

Институт за изкуствознание

1504 София, ул. „Кракра” № 21

тел.: (+ 359 2) 943 19 01

E-mail: margi@iinf.bas.bg

<http://musicart.imbm.bas.bg>

Editorial Board:

Agapia Balareva (Deputy Editor-in-Chief), Christian Hannick (Germany), Claire Levy, Dimiter Christoff (Editor-in-Chief), Elena Toncheva, Elisaveta Valtchinova-Tchendova, Guentcho Gajtandjiev, Helga de la Mot-Haber (Germany), Iskra Racheva, Lubomir Kavaldjiev, Rosalia Bix, Rosemary Statedova, Rumyana Karakostova, Svetlana Zaharieva, Timothy Rice (USA), Tsenka Yordanova

Editors Elisaveta Valtchinova-Tchendova, Ivanka Vlaeva

Manager Margarita Kerpitchian

Desktop publishing Margarita Kerpitchian, Asen Atanasov

Corrector Elena R.Tomova

Translation Violeta Velichkova

Design Elisaveta Valtchinova-Tchendova

Address:

Journal „Bulgarian Musicology”

Institute of Art Studies

21 Krakra Street

1504 Sofia BULGARIA

phone: (+ 359 2) 943 19 01

E-mail: margi@iinf.bas.bg

<http://musicart.imbm.bas.bg>

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Институт за изкуствознание

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

Institute of Art Studies